
عنصر احتیاط در مسئولیت مدنی

www.ketab.ir

تألیف:

لیلا کمان چو لو

بهار ۱۳۹۸

سرشناسه	:	کمان چولو، لیلا، ۱۳۵۵-
عنوان و نام پدیدآور	:	عنصر احتیاط در مسئولیت مدنی / تالیف لیلا کمان چولو.
مشخصات نشر	:	تهران: ندای کارآفرین، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۱۴۴ ص.
شابک	:	978-600-482-354-8
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	مسئولیت (حقوق) — ایران
موضوع	:	Liability (Law) -- Iran
موضوع	:	تأمین خسارت — ایران
موضوع	:	Indemnity -- Iran
رده بندی کنگره	:	۸۳۹KMH
رده بندی دیویی	:	۵۵۰ ۳۶
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۷۰۷۲۵

نام کتاب	:	عنصر احتیاط در مسئولیت مدنی
نویسنده	:	لیلا کمان چولو
صفحه آرا	:	اکرم ملک نژاد
طراح جلد	:	رضا کاوه
تیراژ	:	۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ	:	۱۳۹۸ اول
قیمت	:	۲۳۵۰۰ تومان
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۴۸۲-۳۵۴-۸

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، نبش کوچه انوری، پلاک ۲۹

تلفن تماس: ۶۶۴۰۲۷۲۲

WWW.NedayeKarafarin.ir

فهرست مطالب

۹	مقدمه.....
۱۱	فصل اول: مفاهیم مسئولیت مدنی.....
۱۳	گفتار اول: مسئولیت مدنی قراردادی و غیرقراردادی.....
۱۳	بند اول: مفهوم مسؤولیت قراردادی.....
۱۵	بند دوم: مفهوم مسؤولیت غیر قراردادی.....
۱۶	بند سوم: مقایسه مسؤولیت قراردادی با مسؤولیت غیر قراردادی.....
۱۸	گفتار دوم: مسئولیت مدنی عام و خاص.....
۲۱	گفتار سوم: عنصر احتیاط.....
۲۱	بند اول: معنای لغوی.....
۲۱	بند دوم: معنای اصطلاحی.....
۲۳	فصل دوم: کارکرد و پیشینه اصل احتیاط.....
۲۵	گفتار اول: کارکرد و هدف اصل احتیاط.....
۲۷	گفتار دوم: منطق و فلسفه اصل احتیاط.....
۳۰	گفتار سوم: منتقدین اصل احتیاط.....
۳۹	فصل سوم: تعیین و تبیین حدود احتیاط و سببیت مدنی.....
۴۲	گفتار اول: تقصیر.....
۴۴	گفتار دوم: قصور.....
۴۴	گفتار سوم: بی احتیاطی.....
۴۴	گفتار چهارم: بی مبالاتی.....
۴۴	گفتار پنجم: عدم مهارت.....
۴۵	گفتار ششم: عدم رعایت نظامات دولتی.....
۴۶	گفتار هفتم: نزدیکی نظریه بی پروایی در کامن لا به اصل احتیاط.....
۵۱	فصل چهارم: تأثیر عنصر احتیاط بر مسئولیت.....
۵۳	گفتار اول: رابطه عنصر احتیاط و سببیت.....
۵۳	بند اول: تعیین سبب مسئول.....
۵۴	بند دوم: تعیین سبب مسئول در اسباب مجمل.....
۵۶	بند سوم: رابطه سببیت در اجتماع اسباب.....
۷۳	گفتار دوم: رابطه عنصر احتیاط و کاهلی زیان دیده.....
۷۵	گفتار سوم: رابطه عنصر احتیاط و ضرر وارده.....

بند اول: پیش بینی پذیر بودن ضرر.....	۷۸
بند دوم: جبران نشده بودن ضرر	۸۰
بند سوم: تبیین وضعیت ضرر ناشی از عدم النفع با فرض وجود مقصر	۸۳
گفتار ششم: تأثیر عنصر احتیاط بر رفتار طرفین خسارت	۹۸
بند اول: حوادثی که عامل وارد کننده زیان در آن مؤثر است.....	۹۸
جدول شماره ۱: احتیاط عامل زیان و خطر حادثه.....	۹۹
بند دوم: حوادثی که هر دو طرف در آن موثرند.....	۱۰۶
جدول شماره ۲: احتیاط عامل زیان، زیان دیده و خطر حادثه.....	۱۰۷
فصل پنجم: عنصر احتیاط در سازمان‌های بین المللی و نظام‌های حقوقی دیگر.....	۱۱۳
گفتار اول: نگاه عنصر احتیاط در برخی سازمان‌های بین المللی بند اول: دیوان بین المللی دادگستری	۱۱۵
بند دوم: سازمان تجارت جهانی	۱۱۹
بند سوم: دادگاه بین المللی حقوق دریا.....	۱۲۲
بند چهارم: دیوان اتحادیه اروپا	۱۲۴
گفتار دوم: اصل احتیاط در فقه و ارتباط آن با عنصر احتیاط	۱۲۶
پیشنهادهات.....	۱۲۷
نتیجه گیری.....	۱۲۹
منابع.....	۱۳۷

مقدمه

یکی از مباحث مهم و پیچیده در علم حقوق، مسئله مسئولیت مدنی می‌باشد. پیگیری فقهی مسئولیت مدنی نشان از تطابق آن با قواعد ضمان قهری دارد. اصلی‌ترین هدف مسئولیت مدنی عبارت از جبران خسارت و بازگشت وضعیت زیان دیده به وضع سابق هست. لیکن تعیین سبب مدنی و شخص مقصر و حدود آن جبران خسارت را گاهی به مسئله غامضی بدل می‌نماید که در این زمینه می‌توان از اصل احتیاط یا همان عنصر احتیاط مدد جست. بدین روش که با تمسک به عنصر احتیاط و بررسی رفتار طرفین یک خسارت، می‌توان طرفی را که مسئول انحاط نمودن احتیاطات لازم بوده شناسایی و بر مبنای قواعد عام مسئولیت مدنی، حکم به جبران خسارت داد. لیکن اگر عنصر احتیاط را در فرضی که هنوز خسارتی حادث نگردیده در نظر بگیریم هیچ قانونی که شخص را ملزم به رعایت احتیاط، پس از وقوع خسارت نماید در قواعد مسئولیت مدنی ایران مشاهده نمی‌گردد. هر کس به دیگری ضرری وارد کند بایستی آن را جبران نماید. مسئولیت مدنی در جایی می‌تواند وجود داشته باشد که بین دو شخص هیچ پیمان و قرارداد نباشد و یکی از آن دو به دیگری به عمد یا به خطا، زیان برساند. به این موارد مسئولیت مدنی اشاره از قرارداد گفته می‌شود. در مسئولیت مدنی موضوع بدین شیوه بیان شده است که هر کس در اثر نتیجه بی احتیاطی، سهل انگاری و بطور کلی در اثر تقصیر، خسارتی به دیگری وارد کند مسئول جبران خسارت وارده می‌باشد. (کاتوزیان ۱۳۹۰، ۵۴) قانون مسئولیت مدنی برای حمایت از منافع شخص در امنیت بدنی، اموال عینی، منابع مالی، یا شهرت و اعتبار بکار می‌رود. دخل و تصرف در یکی از این منافع بوسیله اقامه دعوای جبران خسارت معمولاً به شکل خسارت تقویم نشده، قابل جبران است. لذا هدف قانون مسئولیت مدنی عبارت است از: بازگرداندن شخص زیان دیده به جایگاه و وضعیتی که قبل از وقوع تخلف داشت (وضعیتی که شخص در صورت عدم تحقق حادثه در آن به سر می‌برد). در مواد ۱، ۱۱ و ۱۲ قانون مسئولیت مدنی ایران عمل فرد

در نتیجه بی احتیاطی که موجب بروز خسارت به طرف مقابل شود، باعث ایجاد حقی با عنوان جبران خسارت برای زیان دیده می‌شود و در ماده ۱۲ همین قانون ذکر شده: در صورتی که محرز شود کارفرمایان تمام احتیاط‌هایی که اوضاع و احوال قضیه ایجاب می‌نموده به عمل آورده یا اگر احتیاط‌های مزبور را به عمل می‌آوردند، باز هم جلوگیری از ورود زیان از طرف کارگران یا کارکنان آنها به اشخاص مقدور نمی‌بود، در این صورت کارفرما می‌تواند به وارد کننده خسارت در صورتی که مطابق قانون مسئول شناخته شود مراجعه نماید. اما در این مواد قانونی هیچ حدوده و قلمرویی برای این احتیاط مشخص و مرزبندی نشده است و این موضوع باعث برداشت‌های مختلف از محدوده و قلمرو احتیاط شده و در واقع نقص قانون در این موضوع باعث درست‌های متفاوت و گاه شخص‌ی از محدوده و تعریف احتیاط می‌شود لذا در این کتاب سعی شده به تبیین میزان، محدوده و قلمرو احتیاط در مسئولیت مدنی با کمک منابع مختلف کتابخانه‌ای و تفهیرهای واقعی از قانون پرداخته شود. در کتاب پیش رو بر آنیم که قلمرو و محدوده احتیاط را در خصوص اشخاص حقوقی (دولت، مدیران، کارفرمایان، نیروهای نظامی و انتظامی...) و اشخاص حقیقی (پزشکان، کارگران، رانندگان و...) با مبنا قرار دادن مسئولیت مدنی بررسی کرده و به نتایجی برسیم که خلاء و نقص قانون در این زمینه تا حدودی جبران شود و به این نتیجه منتج خواهد شد که تا چه میزان، محدوده و قلمروی باید احتیاط رعایت شود تا نتایج حقوقی به بار آید و به دنبال آن خواهان بتواند مطالبه خسارت کند و یا خوانده بتواند خود را از جبران خسارت رها کند.